

Delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)

Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet
Remisstid den 15 november 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Den 25 maj 2022 tillsatte regeringen utredningen *Förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor*. I uppdraget ingår att föreslå om målgruppen för etableringsprogrammet bör utvidgas och hur etableringsprogrammet kan bli mer flexibelt. Den 30 mars 2023 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen. Utredaren ska även föreslå hur integrationspolitikens mål kan få större genomslag i den offentliga verksamheten.

Den 29 juni 2023 beslutade regeringen om ytterligare tilläggsdirektiv. Utredningen har nu i uppdrag att föreslå ett nytt mål för integrationspolitiken där samhällets insatser utgår ifrån att den som långvarigt befinner sig i Sverige, ska ta ansvar för att bli en del av det svenska samhället. Utredningen ska även analysera om etableringsersättningen, etableringstillägget och bostadsersättningen innehåller tillräckligt starka incitament för att den nyanlände ska börja arbeta eller utöka sin arbetstid. Oavsett resultaten av analysen, ska förslag lämnas på hur etableringstillägget och bostadsersättningen kan avskaffas.

Utredningens förslag syftar till att fler utrikesfödda kvinnor ska ges bättre förutsättningar att etablera sig i arbets- och samhällslivet och därmed bli självförsörjande och få ökad egenmakt. Förslagen förväntas sammantaget bidra till att förbättra möjligheterna för nyanlända och då i synnerhet kvinnor att snabbare etablera sig på arbetsmarknaden.

Utredningen föreslår att målgruppen för Arbetsförmedlingens etableringsprogram bör utvidgas. Den utvidgade målgruppen föreslås omfatta nyanlända kvinnor och män i

åldern 20-66 år som invandrat av familjeskäl, så kallade anhöriginvandrare. Det gäller även anhöriga och familjemedlemmar till arbetskraftsinvandrare. En person som tillhör den utvidgade målgruppen ska kunna försörjas av anknytningspersonen. Den utvidgade målgruppen ska enligt utredningen erhålla etableringsersättning på den lägre nivån, 168 kronor per dag, för deltagande i etableringsprogrammet och inte ha rätt till etableringstillägg för hemmavarande barn.

Arbetsmarknadsdepartementet har skickat delbetänkandet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd. Utbildningsnämnden avstår från att lämna ett yttrande.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och delar åsikten att förslagen kan stärka arbetet med att ge fler utrikesfödda kvinnor bättre förutsättningar att etablera sig i arbetslivet. Kontoret framhåller också att etableringsersättningen riskerar vara för låg för att ge ett tillräckligt incitament för deltagande i etableringsprogrammet samt att stadsledningskontoret anser det problematiskt att den utökade gruppen får ett lägre belopp än övriga nyanlända.

Arbetsmarknadsnämnden instämmer i utrednings förslag i sin helhet och delar bedömningen om att förslagen kan främja utrikes födda kvinnors etablering. Nämnden ställer sig frågande kring den lägre ersättningsnivån om 168 kronor per dag för den utvidgade målgruppen.

Förskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i delbetänkandet för att öka kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Ökad etablering på arbetsmarknaden leder till ökad inskrivningsgrad i förskolan.

Socialnämnden ställer sig i stort positiv till utredningens förslag och bedömer liksom utredningen att föreslagna åtgärder kan bidra till att fler, framför allt kvinnor, kommer in i arbetslivet. Nämnden framhåller att etableringsersättningen ska vara densamma för samtliga nyanlända då det är en förutsättning för jämställdhet.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som föreslås i delbetänkandet och framhåller en farhåga med den reducerade etableringsersättningen för målgruppen.

Järva stadsdelsnämnd ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som anges i delbetänkandet och framhåller att informationsinsatserna för nyanlända bör utökas, gällande information om barns rättigheter och föräldrars skyldigheter enligt den svenska lagstiftningen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att förslagen har förutsättningar att förbättra för berörda målgrupper och är positiv till samtliga förslag som utredningen lämnar.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte utredningen *Förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor*, en välkommen utredning utifrån både ett jämställdhetsperspektiv och ett kompetensförsörjningsperspektiv. När målgruppen blir självförsörjande leder det till ökad egenmakt samtidigt som det bidrar till att möta behoven av kompetensförsörjning på arbetsmarknaden.

När vi ska möjliggöra för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden att komma in i arbete eller annan sysselsättning krävs insatser som möter målgruppens behov. Sverigedemokraternas och regeringens tilläggsdirektiv för utredningen betonar tydligt att individen själv ska ta större ansvar för att bli en del av det svenska samhället. Samtidigt ska utredningen se över möjligheten att avskaffa etableringstillägget och bostadsersättningen för de som ingår i Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Individen ska ta ett större ansvar för sin integrationsprocess och samtidigt erhålla mindre stöd. Detta riskerar att bli kontraproduktivt.

I delbetänkandet föreslås Arbetsförmedlingens målgrupp för etableringsprogrammet utvidgas till att omfatta nyanlända män och kvinnor som invandrat av familjeskäl, så kallade anhöriginvandrare. I grund och botten är det ett bra förslag eftersom det kan ge goda effekter för kvinnors etablering. Samtidigt som målgruppen utvidgas föreslås de erhålla etableringsersättningen på den lägre nivån, det vill säga 168 kronor per dag för deltagande i etableringsprogrammet och får inte rätt till etableringstillägg för hemmavarande barn. Försörjningen av den utvidgade målgruppen ligger på anknytningspersonen. Det innebär en ekonomisk beroendeställning mellan den anhöriga och anknytningspersonen. Det är oroväckande med tanke på att de flesta av den utvidgade gruppen är kvinnor. Ersättningssystemet och nivån behöver säkerställas så att den utvidgade gruppen har rätt till lika ersättning som andra i etableringsprogrammet.

Att Sverigedemokraterna och regeringen fokuserar på hårdare krav och att individer ska klara sig själva i större utsträckning, är inget nytt. I Stockholms stad arbetar vi på ett annat sätt gentemot människor som står utanför arbetsmarknaden. Det är ett arbetssätt som grundar sig i att möta målgruppens behov och anpassa insatserna efter det. Jag är övertygad om att det är rätt väg att gå. En framgångsrik metod vi har i Stockholms stad är arbetsmarknadsinsatsen Stadsdelsmammorna. Kvinnor, med egen erfarenhet av att vara nya i Sverige, arbetar uppsökande gentemot andra utrikesfödda kvinnor i sitt närområde för att sprida information om hur samhället fungerar och motivera kvinnor att använda det stöd som finns för att studera eller hitta ett arbete. Jag är övertygad om att denna typ av inriktning, med både krav och stöd, i integrationspolitiken är rätt väg att gå.

Stockholm den 1 november 2023

Emilia Bjuggren

Bilaga

Remiss - Delbetänkandet - Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24), dnr KS 2023/798-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) enligt följande.

I Sverige och Stockholm ska arbetslinjen råda och den som kommer hit har ett eget ansvar att sträva efter att integrera sig i samhället, lära sig språket och snarast möjligt komma i egen försörjning. Att anknytningspersonen åläggs försörjningsskyldigheten för sina anhöriga som kommer till Sverige är därför ett fullt rimligt krav. Etableringsersättningen är ett villkorat bidrag: om man inte deltar i programmet bör ersättningen inte ges. Incitamentet bör vara att genom utbildning och engagemang sträva efter självförsörjning. Därför är det avgörande att arbete alltid ska vara mer lönsamt än att gå på bidrag. För att uppnå målsättningen om att fler tar plats på arbetsmarknaden behöver insatserna som erbjuds vara av hög kvalitet men också drivkrafterna till egen försörjning vara starka. Det förutsätter således att det lönar sig att arbeta, vilket de socialdemokratiska styrena i Stockholms stad och Region Stockholm försvårar genom omfattande skattehöjningar som slår hårdast mot de med lägst inkomster.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Den 25 maj 2022 tillsatte regeringen utredningen *Förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor*. I uppdraget ingår att föreslå om målgruppen för etableringsprogrammet bör utvidgas och hur etableringsprogrammet kan bli mer flexibelt. Den 30 mars 2023 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen. Utredaren ska även föreslå hur integrationspolitikens mål kan få större genomslag i den offentliga verksamheten.

Den 29 juni 2023 beslutade regeringen om ytterligare tilläggsdirektiv. Utredningen har nu i uppdrag att föreslå ett nytt mål för integrationspolitiken där samhällets insatser utgår ifrån att den som långvarigt befinner sig i Sverige, ska ta ansvar för att bli en del av det svenska samhället. Utredningen ska även analysera om etableringsersättningen, etableringstillägget och bostadsersättningen innehåller tillräckligt starka incitament för att den nyanlände ska börja arbeta eller utöka sin arbetstid. Oavsett resultaten av analysen, ska förslag lämnas på hur etableringstillägget och bostadsersättningen kan avskaffas.

Utredningens förslag syftar till att fler utrikesfödda kvinnor ska ges bättre förutsättningar att etablera sig i arbets- och samhällslivet och därmed bli självförsörjande och få ökad egenmakt. Förslagen förväntas sammantaget bidra till att förbättra möjligheterna för nyanlända och då i synnerhet kvinnor att snabbare etablera sig på arbetsmarknaden. Förslagen kan även bidra till att möta behoven av kompetensförsörjning på arbetsmarknaden och därmed bidra till sysselsättning och tillväxt.

Utvidgad målgrupp för etableringsinsatser

Personer som invandrar till Sverige av familjeskäl från länder utanför EU/EES saknar i dag tillgång till det samordnade etableringsstöd som flyktingar och deras anhöriga får del av inom etableringsprogrammet, trots att behovet av stöd är liknande. Det missgynnar i synnerhet kvinnor som utgör majoriteteten i denna grupp. Utredningen föreslår därmed att målgruppen för Arbetsförmedlingens etableringsprogram bör utvidgas. Den utvidgade målgruppen föreslås omfatta nyanlända kvinnor och män i åldern 20-66 år som invandrat av familjeskäl, alltså anhöriginvandrare. Det gäller även anhöriga och familjemedlemmar till arbetskraftsinvandrare. Invandrare från EES-länder eller Schweiz samt familjemedlemmar till en person som beviljats uppehållstillstånd för studier föreslås inte omfattas av den utvidgade målgruppen.

En person som tillhör den utvidgade målgruppen ska kunna försörjas av anknytningspersonen. Den utvidgade målgruppen ska enligt utredningen erhålla etableringsersättning på den lägre nivån, 168 kronor per dag, för deltagande i etableringsprogrammet och inte ha rätt till etableringstillägg för hemmavarande barn. Om behov av försörjningsstöd skulle uppstå, menar utredningen att kommunen kan hänvisa den nyanlände till att skriva in sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen för etableringsprogrammet.

Kommunernas ansvar att nå nyanlända med information om sfi och samhällsorientering

Enligt utredningen behöver kommunernas ansvar för att nå, erbjuda och motivera nyanlända till deltagande i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorientering förtydligas. Kommunerna föreslås få en skyldighet att hålla sig informerade om vilka nyanlända invandrare som folkbokförs i kommunen löpande under året. Skyldigheten ska gälla under de första tre åren efter invandring. Förslaget medför ändringar i skollagen (2010:800) och lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Utredningen menar att kommunerna redan idag, kan hämta uppgifter om vilka nyanlända som folkbokfört sig i kommunerna från Skatteverket. Uppgifterna ur folkbokföringen behöver däremot kompletteras med uppgifter från Migrationsverket för att kommunen ska kunna hålla sig informerad om vilka som har rätt till samhällsorientering. Utredningen föreslår därför att Migrationsverket ska lämna ut uppgift om en person som beviljats uppehållstillstånd på någon av de grunder som anges i lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare på begäran av en kommun.

Förslaget innebär alltså att kommunerna behöver avsätta resurser och inrätta system för att regelbundet kunna hämta information från Skatteverkets folkbokföringsdatabas och Migrationsverket. Detta kan medföra vissa kostnader för administration men utredningens bedömning är att det är uppgifter som redan ålagts kommunerna. Utredningen bedömer att den kommunala finansieringsprincipen inte gäller eventuella merkostnader som förslaget kan medföra.

Ett mer individualiserat, flexibelt och effektivt etableringsprogram

Utredningen föreslår att den kartläggning som Arbetsförmedlingen ska göra av nyanlända under första delen av etableringsprogrammet ska vara fördjupad. Kartläggningen ska visa vilka aktiviteter den nyanlände behöver för att kunna förkorta vägen till arbete eller utbildning. Förutom utbildningsbakgrund och tidigare arbetslivserfarenhet ska även informell kompetens och intressen framgå.

Utredningen föreslår att en nyanländ får anvisas till utbildningsplikt först efter att en fördjupad kartläggning har gjorts för att öka träffsäkerheten i bedömningen av utbildningsplikt. Detta för att motverka att nyanlända med kort utbildningsbakgrund, särskilt kvinnor, mer eller mindre per automatik bedöms omfattas av utbildningsplikt och därmed inte får möjlighet att ta del av arbetsnära insatser.

Efter kartläggningen ska en individuell handlingsplan upprättas där ett slutmål för den nyanländes deltagande i programmet anges. Slutmålet för nyanlända som tidigare har minst utbildning på gymnasial nivå ska vara att han eller hon kvalificerar sig till en högre utbildning eller arbete. För nyanlända under 25 år som saknar gymnasieutbildning ska slutmålet vara fullgjord utbildning på gymnasial nivå. Slutmålet för övriga nyanlända ska vara att den enskilde kommer i arbete eller fullgör en del av eller en hel utbildning på grundskole- eller gymnasienivå.

Utredaren föreslår att det ska införas möjlig tid för förlängning med etableringsinsatser om högst 12 månader för nyanlända som sedan tidigare saknar utbildning på gymnasial nivå. Detta får endast göras om Arbetsförmedlingen bedömer att deltagaren förväntas nå sitt slutmål inom förlängningstiden. Utredningen föreslår även att det ska införas överhoppningsbar tid för föräldralediga i etableringsprogrammet. Vid beräkning av ramtiden om 36 månader för etableringsprogrammet ska tid bortses från det att den nyanlände har varit förhindrad att delta på grund av vård av eget barn.

Skolverket föreslås få i uppdrag att besluta om och fördela statsbidrag till kommunala vuxenutbildningen för att bedriva verksamhet i öppen förskola där nyanlända föräldrar ska ges möjlighet till språkträning och studie- och yrkesvägledning.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd. Utbildningsnämnden avstår från att lämna ett yttrande.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	7
Arbetsmarknadsnämnden	8
Förskolenämnden.....	11
Socialnämnden.....	12
Bromma stadsdelsnämnd.....	14
Järva stadsdelsnämnd	15
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	17
Reservationer m.m.....	19

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och anser att förslagen kan stärka arbetet med att ge fler utrikesfödda kvinnor bättre förutsättningar att etablera sig i arbetslivet. Förslagen ligger även i linje med kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål 3.2 *I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb.*

Stadsledningskontoret välkomnar att etableringsprogrammets målgrupp utvidgas och utifrån ett jämställdhetsperspektiv är det positivt att anhöriginvandrande kvinnor tidigt får kontakt med samhällsaktörer för att stödja inträdet på arbetsmarknaden. Ur ett barnrättsperspektiv är det positivt att fler nyanlända föräldrar ges förutsättningar att etablera sig i arbets- och samhällslivet och blir självförsörjande. Det underlättar barnens möjligheter att integreras i samhället samt att det minskar risken för att ett utanförskap hos föräldrarna går i arv till barnen.

Utredningen föreslår att nyanlända i den utvidgade målgruppen bör få etableringsersättning på en lägre nivå, 168 kr per dag, än nyanlända flyktingar och deras anhöriga. Detta innebär ett tillskott till familjen jämfört med idag, men stadsledningskontoret vill belysa att ersättningen riskerar vara för låg för att ge ett tillräckligt incitament för deltagande i etableringsprogrammet samt att stadsledningskontoret anser det problematiskt att den utökade gruppen får ett lägre belopp än övriga nyanlända.

Stadsledningskontorets uppfattning är att förslagen kan innebära ökade personalkostnader då viss resursstärkning kan krävas för stadens berörda verksamheter och delar inte fullt ut utredningens bedömning kring finansieringsprincipen. En förlängd tid av etableringsinsatser kan enligt utredningen innebära avlastning för kommunernas kostnader av ekonomiskt bistånd. Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning av effekterna på ekonomiskt bistånd men vill tydliggöra att den avlastningen sannolikt kommer skönjas först efter flera års sikt.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 oktober 2023 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Särskilt uttalande av Per Rosencrantz (M) m.fl, se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utrednings förslag i sin helhet och delar bedömningen om att förslagen kan främja utrikes födda kvinnors etablering. Förvaltningens synpunkter avser de förslag i utredningen som är av betydelse för arbetsmarknadsnämndens verksamheter och uppdrag.

Kapitel 7 En utvidgad målgrupp för etableringsinsatser

Förvaltningen ser positivt på förslagen som innebär att etableringsprogrammets målgrupp utvidgas och instämmer i utgångspunkterna för förslaget om att det kan ha positiva effekter på kvinnors etablering. Förvaltningen vill däremot lämna synpunkter gällande etableringsersättningen. Förvaltningen ställer sig frågande till är om den lägre ersättningsnivån om 168 kronor per dag för den utvidgade målgruppen är ett tillräckligt incitament för deltagande i etableringsprogrammet. Erfarenheten är att den utökade målgruppen är svår att motivera till deltagande i samhällsorientering redan idag då det varken utgår ersättning eller är obligatoriskt.

Utredningen konstaterar att försörjningen av den utvidgade målgruppen inte är ett statligt ansvar utan ligger på anknytningspersonen. Försörjningskravet innebär alltså en ekonomisk beroendeställning mellan den anhöriga och anknytningspersonen. Utredningen visar samtidigt att de flesta som tillhör den utvidgade målgruppen är kvinnor. Förvaltningen hade velat se ett tydligare resonemang utifrån ett jämställdhetsperspektiv över varför en person i den utvidgade målgruppen inte skulle ha rätt till lika ersättning som andra i etableringsprogrammet. Det skulle även behövas en mer utvecklad konsekvensanalys i utredningen om hur den lägre ersättningsnivån skulle kunna påverka kommunens försörjningsstöd.

8.5 Kommunens ansvar att nå nyanlända med information om sfi och samhällsorientering

Utredningen menar att kommunernas ansvar för att nå erbjuda och motivera alla nyanlända till deltagande i sfi och samhällsorientering inte fullgörs i dagsläget. Förvaltningen ser positivt på att kommunens ansvar förtydligas för att nyanlända ska nås i större utsträckning men vill samtidigt framföra nedanstående synpunkter.

Arbetsmarknadsförvaltningen har tillsammans med Centrum för samhällsorientering (CSO), ett gemensamt kansli för 27 kommuner i Stockholms län som samverkar kring samhällsorientering, tittat på möjligheten att inhämta statistik om den utvidgade målgruppen från Skatteverkets informationstjänst Navet. Detta för att på ett bättre och systematiskt sätt kunna nå ut med information om samhällsorientering till samtliga personer i Stockholms stad som har rätt att läsa kursen. Slutsatsen var dock att variabeln för anhöriginvandrare inte fanns med och att det därmed inte gick att få fram adresser för den utvidgade målgruppen.

Ofullständiga uppgifter om vilka som tillhör den utvidgade målgruppen enligt folkbokföringen ska kommunerna kunna komplettera med ytterligare uppgifter från Migrationsverket enligt utredningens förslag. I dagsläget får CSO statistik från Migrationsverket över personer som invandrat till Stockholms län men dessa uppgifter innehåller inga personuppgifter. Förvaltningen ser att det behövs tydligare instruktioner för hur inhämtande av personuppgifter ska gå till eftersom förvaltningen hittills upplevt svårigheter i det arbete.

Om kommunen inrättar ett system för att regelbundet kunna inhämta information från Skatteverkets folkbokföringsdatabas och Migrationsverket förutsätter det att

informationen om vilken adress den nyanlände är folkbokförd på stämmer. Förvaltningen vill framföra att det är en utmaning att nå nyanlända och dess anhöriga som bosätter sig på egen hand jämfört med nyanlända som anvisas till kommunen. Nyanlända som bosätter sig på egen hand lever ofta under osäkra boendeförhållanden som gör det svårt för kommunen att veta att personen bor på angiven adress enligt folkbokföringen. Egenbosatta flyttar också oftare. Detta försvårar kommunens uppdrag om att nå ut med information om sfi, samhällsorientering och andra insatser riktat till nyanlända.

Slutligen vill förvaltningen skicka med att utifrån egen erfarenhet av uppsökande arbete så är det mycket resurskrävande. Att ta fram ett system för inhämtande av personuppgifter och att sedan arbeta uppsökande gentemot personerna kommer att kräva ett mer omfattande arbete och resurser än vad utredningen beskrivit.

Kapitel 9 Ett mer individualiserat, flexibelt och effektivt etableringsprogram

Förvaltningen delar kapitlets bedömning om att ökad individualisering och ett mer flexibelt etableringsprogram kan vara särskilt gynnande för den grupp av utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Förvaltningen ser förslaget om en fördjupad kartläggning efter inskrivning på etableringsprogrammet som positivt men efterfrågar förtydligande kring tidsram. Det är viktigt att en fördjupad kartläggning inte drar ut på tiden som kan påverka den nyanländes etableringstid negativt.

Förvaltningen ser positivt på förslaget om överhoppningsbar tid under föräldraledigheten och vill understryka vikten av att personer ges möjlighet till att fortsätta träna svenska under föräldraledigheten. Sfi för föräldralediga erbjuds på vissa öppna förskolor i Stockholms stad. För den som påbörjat sfi innan föräldraledigheten är det ett bra sätt att upprätthålla språket och för den som inte tidigare studerat svenska är det en väg in i studier.

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning och förslag om att Arbetsförmedlingen behöver säkerställa resurser och kompetens för att kunna samverka med andra aktörer och samordna etableringsinsatserna på både strategisk och operativ nivå. Förvaltningen vill dock skicka med att kommunernas utsikter till verklig samverkan med Arbetsförmedlingen och dess upphandlade aktörer behöver förbättras. Ur ett kommunalt perspektiv går det att skönja en försämrad situation gällande samarbete på den operativa nivån under 2023. Till exempel kommer kommunerna och frivilligorganisationer få kraftigt begränsade möjligheter att erbjuda arbetsträning och förstärkt arbetsträning. Dessutom har Arbetsförmedlingen tagit bort kravet på samverkan med andra aktörer i den nya upphandlingen av rusta- och matcha vars avtal trädde i kraft den 17 april.

Förvaltningen vill också påtala utmaningen med att Arbetsförmedlingen inte har ett uppsökande uppdrag vilket försvårar samverkan i vissa lägen, särskilt när det gäller grupper som är svårare att nå såsom utrikes födda kvinnor. För att nå utrikes födda kvinnor arbetar förvaltningen uppsökande inom verksamheten Jobbtorg Stockholm

och samordnar metoden Stadsdelsmammor. Stadsdelsmammorna är själva nyanlända och arbetar uppsökande för att nå och sprida kunskap till andra utrikes födda kvinnor i sitt eget bostadsområde. Förvaltningens erfarenhet är att det behövs specifika satsningar och uppsökande arbete som dessa för att nå kvinnor, annars sjunker andelen kvinnor i våra verksamheter.

Lokal samverkan mellan kommunen och Arbetsförmedlingen är av stor vikt för att kunna ge ett samlat stöd till nyanlända som påskyndar etableringen. I arbetet med att motivera fler kvinnor att skriva in sig på Arbetsförmedlingen för att få rätt stöd behövs oftast ett långsiktigt och tillitsskapande arbete där båda parter spelar en viktig roll. Ett nära samarbete är även en förutsättning för att kunna följa en person så att denne följer sin planering hos Arbetsförmedlingen och inte faller ur systemet och enbart blir kommunens ansvar.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2023 följande.

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förskoleförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i delbetänkandet för att öka kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Konsekvensen av detta är ökad inskrivningsgrad i förskolan vilket är positivt ur ett barnperspektiv. Förskolans professionalisering där förskolepersonalens utbildning och kompetens har fått ökad betydelse och undervisningsuppdragets precisering i och med Läroplan för förskolan 2018 att tiden för personalen att bedriva undervisning behöver värnas. Att handleda och lotsa praktikanter in i förskoleuppdraget och erbjuda bland annat språkträning på förskola inom ramen för etableringsprogrammet riskerar att ta tid från barnen, men också att drabba de barn som bäst behöver utveckla sin svenska i förskolan. Förvaltningen ser därför vissa utmaningar med att belasta redan högt belastade förskollärare och barnskötare med ytterligare arbetsuppgifter.

Förvaltningen är medveten om de utmaningar inom kompetensförsörjning som förskolan står inför, men det måste ställas mot de utmaningar inom barns språkutveckling i svenska som förvaltningen också ser i egna uppföljningar och externa utredningar. Pirls och Pisa visar att skillnaderna i barns skolresultat mellan barn som talar bara svenska i hemmet och barn som inte gör det ökar. Här spelar bostadssegregationen en avgörande roll. Förvaltningen vill därför lyfta vikten av att organisera för dessa arbetsmarknadsåtgärder så att deltagare/praktikanter fördelas strategiskt över staden. Det finns områden med goda resurser för att ta emot

praktikanter¹ men utan en genomtänkt strategi för placering riskerar det att bli kontraproduktivt ur ett barnperspektiv och påverka kvaliteten på undervisningen där den behövs som mest

Förvaltningen ställer sig också frågande till att det framför allt tycks vara traditionella kvinnoyrken som lyfts, då flera andra bristyrken i samhället finns, där språkraven rimligen borde vara lägre än i just förskolan. Barns språkutveckling är den utan jämförelse största utmaningen i förskolan och det behöver beaktas även i det viktiga uppdrag som kvinnors etablering på arbetsmarknaden är. Barns språkutveckling generellt och goda språkkunskaper i svenska specifikt är en förutsättning för en lyckad skolgång som visat sig vara en stark skyddsfaktor, framför allt för barn som växer upp i en utsatt socioekonomisk miljö.

Vi delar bilden av att förskolans öppna verksamheter har en betydande roll för nyanländas etablering såväl i samhället som på arbetsmarknaden och instämmer i potentialen att utöka uppdraget kring vuxnas språkinläring. Vi välkomnar förslaget att Skolverket tar fram riktlinjer för insatser runt språk.

Konsekvenser för jämställdhet och barns rättigheter

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Eftersom remisstiden är kort föreslår förvaltningen att förskolenämnden justerar beslutet omedelbart.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2023 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Delbetänkandet *Etablering för fler- jämställda möjligheter till integration* omfattar förslag som i huvudsak rör andra myndigheters ansvarsområden samt Arbetsmarknadsförvaltningen och Utbildningsförvaltningen i Stockholms stad. Staden påverkas i och med ansvaret att ta emot nyanlända, dvs. personer som fått uppehållstillstånd.

¹ Här avses förskolor med hög andel barn och personal som har svenska som modersmål, vilket möjliggör språkträning för praktikanterna.

Remissvaret fokuserar på de delar som berör stadens socialtjänst, och särskilt Intro Stockholms uppdrag.

Staden har ett ansvar att ta emot nyanlända. Nyanlända är de personer som har varit asylsökande (eller har kommit hit som anhöriga till en person som fått uppehållstillstånd av asylskäl) och fått uppehållstillstånd. Det är socialförvaltningens verksamhet *Intro Stockholm* som, utöver att möjliggöra bosättning för nyanlända, även har i uppdrag att erbjuda samhällsinformation och introduktion. Syftet är att skapa goda förutsättningar för de nyanlända att snabbt etablera sig i Stockholm. Intro Stockholm prövar också rätten till initialt ekonomiskt bistånd i avvaktan etableringsersättning.

Förvaltningen ställer sig i stort positiv till utredningens förslag och bedömer liksom utredningen att föreslagna åtgärder kan bidra till att fler, framför allt kvinnor, kommer in i arbetslivet. Förvaltningen välkomnar ett mer flexibelt etableringsprogram, med tydligare individualisering och målstyrning utifrån individens situation och förutsättningar.

Socialtjänsten får i och med förslaget möjlighet att nå ut till fler nyanlända i ett tidigt skede vilket ger en möjlighet att ge viktig samhällsinformation, vilket i sin tur också kan motverka desinformation och skapa en grund för ett förtroende för samhället och socialtjänsten.

Nyanlända behöver nås av information, dels om samhällets förväntningar på deltagande i arbets- och samhällslivet, dels om vilka insatser som kan erbjudas för att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet. I dagsläget har Intro Stockholm svårt att nå ut till alla nyanlända som är egenbosatta då man inte alltid känner till vilka de är eller var de bor. För Intro Stockholm är förslaget positivt då det blir möjligt att nå i stort sett alla nyanlända och kunna erbjuda introduktion och samhällsinformation. Det innebär att alla nyanlända i staden får ett likvärdigt mottagande.

Utredningen föreslår att nyanlända i den utvidgade målgruppen bör få etableringsersättning på en lägre nivå än nyanlända flyktingar och deras anhöriga. Detta innebär ett tillskott till familjen jämfört med idag, även om det inte är någon stor summa pengar. Förvaltningen ser positivt på att den utvidgade målgruppen i och med förslaget får viss etableringsersättning, men anser det problematiskt att ge den utökade gruppen ett lägre belopp än för övriga nyanlända. Förvaltningens synpunkt är att etableringsersättningen ska vara densamma för samtliga nyanlända då det är en förutsättning för jämställdhet.

En konsekvens av förslaget kan innebära ökade kostnader för att täcka eventuell resursförstärkning i form av fler medarbetare vid Intro Stockholm. Det kan samtidigt innebära minskade kostnader för stadsdelsförvaltningarna i form av minskat kompletterande försörjningsstöd då fler kommer att kunna omfattas av etableringsersättning när det finns möjlighet till förlängd tid i etableringsprogrammet. Om förslagen får de effekterna som förslaget syftar till och fler kommer ut i arbete

kan det även medföra minskade kostnader för ekonomiskt bistånd i ett längre perspektiv.

Jämställdhetsperspektiv

Förslagen är utifrån ett jämställdhetsperspektiv positiva då de tar sikte på att särskilt underlätta kvinnors etablering och det är fler kvinnor än män som kommer att beröras av förslagen om utökad målgrupp. Förslagen för ett mer flexibelt etableringsprogram, särskilt förslaget om överhoppningsbar tid vid föräldraledighet och möjligheten till förlängd tid med etableringsinsatser, kommer kunna underlätta kvinnors etablering. Försörjning genom eget arbete har en direkt påverkan på den ekonomiska jämställdheten. Förvaltningen delar uppfattningen att skifta från utbildningslinje till arbetslinje inom etableringen.

Barnrättsperspektiv

Genom att fler omfattas av etableringsprogrammet kan nyanlända föräldrars kännedom om och förankring i samhället öka, vilket även påverkar deras förutsättningar att ge sina barn stöd både i skolan och i samhället generellt. När fler nyanlända föräldrar ges förutsättningar att etablera sig i arbets- och samhällslivet och bli självförsörjande gagnar det barnen och risken minskar för att ett utanförskap hos föräldrarna går i arv till barnen.

Förvaltningen föreslår att Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag som förväntas bidra till att fler utrikes födda kvinnor ges bättre förutsättningar att etablera sig i arbets- och samhällslivet och därmed bli självförsörjande. Om fler etablerar sig i arbetslivet förväntas det även bidra till att behoven av kompetensförsörjning stärks på arbetsmarknaden vilket är en positiv utveckling för samhället.

Förvaltningen instämmer i det viktiga förslagen att utvidga målgruppen som ska ha rätt till etableringsprogrammet till att även omfatta personer som invandrar av familjeskäl, vilka ofta är kvinnor. Att det ska finnas bättre möjligheter att kombinera föräldraskap med att delta i etableringsinsatser genom att etableringstiden pausas under föräldraledighet och vård av barn samt att det finns möjlighet att förlänga

etableringsperioden är en förutsättning för att fler kvinnor får möjlighet att del av hela etableringsprogrammet.

Utöver det föreslås att kommuner ska ta ett större ansvar för informations spridning, samhällsorientering och SFI. Förvaltningen har ett Medborgarkontor som ger service till Brommaborna samt arbetar med integration av nyanlända, vilket omfattar samhällsorientering och informations spridning. Medborgarkontoret kan förslagsvis ansvara för utökad informations spridning.

Utredningen anser att ett statsbidrag bör införas till den kommunala vuxenutbildningen för att bedriva verksamhet i öppen förskola där nyanlända föräldrar ges möjlighet till språkträning i svenska och studie- och yrkesvägledning. Förvaltningens öppna förskola och introduktionsförskola erbjuder barn som inte är inskrivna i förskola en pedagogisk gruppverksamhet. En av förvaltningens verksamheter arbetar utifrån ett familjecentrerat arbetssätt, där samverkan mellan socialtjänst, vårdnadshavare, skola, förskola, BVC och barn- och ungdomspsykiatri sker. Förvaltningen kan se över möjligheten att utveckla arbetet vidare i de redan befintliga verksamheterna.

Förvaltningen finner det svårt att förutse vilka ekonomiska konsekvenser som förslagen kommer att innebära. Enligt förslaget kommer kommunerna få ersättning för en mindre grupp anhöriga till flyktingar, men även en höjd schablonersättning för flyktingar och de anhöriga som även fortsättningsvis omfattas av flyktingmottagandet. Utredningen beräknar att kommunernas kostnader för kompletterande försörjningsstöd minskar till följd av möjligheterna till förlängd tid i etableringsprogrammet. Det är i dagsläget svårt för förvaltningen att förutsäga om förslaget kan leda till minskade kostnader för ekonomiskt bistånd. En farhåga är dock att den reducerade etableringsersättningen för målgruppen kan innebära övervältringseffekter på ekonomiskt bistånd genom att enskilda har behov av nödbistånd för sin försörjning.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som anges i delbetänkandet – *”Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration”* (SOU 2023:24). Utredningen ger en välnyanserad och bred bild av de utmaningar och svårigheter som nyanlända kvinnor har i dagens integrationsprocesser.

Inom stadsdelsområdet i Järva finns stor erfarenhet av att arbeta med målgruppen som beskrivs i utredningen och förvaltningen delar bilden av utmaningarna med invandrande kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Förvaltningen har även genom åren haft projekt för att öka kvinnors etablering på arbetsmarknaden och har varit delaktig i att bidra med information till delbetänkandet.

Förvaltningen tycker det är positivt att etableringsinsatserna utvidgas till att omfatta även anhöriginvandrare då dessa grupper i låg grad tar del av samhällsorienterande stöd och många av dessa står idag helt utan både arbete och utbildning. Utifrån jämställdhetsperspektivet är det viktigt att anhöriginvandrande kvinnor tidigt får kontakt med samhällsaktörer för att stödja inträdet på arbetsmarknaden. Att kvinnor får rätt stöd att komma ut på arbetsmarknaden har också en viktig aspekt gällande deras barns möjligheter till integration i samhället. Idag behöver många barn agera tolk och samhällsväglare gentemot sina föräldrar, vilket är en roll som strider mot Barnkonventionen artikel fem, som tydliggör att barnets föräldrar eller vårdnadshavare ansvarar för barnet fostran och utveckling. Det är föräldern som skall stötta barnet att få sina rättigheter uppfyllda, inte tvärtom.

Utredningen lyfter olika sätt att justera regelverk för att undvika att kvinnor missgynnas i sin etablering på grund av till exempel barnafödande och föräldraledighet vilket förvaltningen också ställer sig positiv till. Förvaltningen anser att det är viktigt att också utöka dialogen till att omfatta delar som handlar om jämställdhet i hemmet och normer i samhället. Om inte sådana grundpremissers diskuteras med nyanlända så skapas inte heller förutsättningar för utrikesfödda kvinnor att till fullo ta del av de möjligheter de ges i etableringen.

En synpunkt som förvaltningen har gällande informationsinsatser för nyanlända är att de kan och bör utökas gällande information om barns rättigheter och föräldrars skyldigheter enligt den svenska lagstiftningen. Det skulle kunna motverka förutfattade meningar från nyanlända om samhället utifrån exempelvis aktuella desinformationskampanjer. I sin tur kan detta leda till att föräldrar i högre utsträckning söker stöd från samhället i ett tidigt skede när de har behov.

För att kommunen, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen gemensamt ska kunna förbättra etableringen för kvinnor på arbetsmarknaden vill förvaltningen betona vikten av att tydliggöra hur samverkan ska se ut samt vilka krav som ställs på dessa olika myndigheter.

Sammanfattningsvis ser förvaltningen att förslagen i utredningen kan ge synergieffekter på kommande generationer och bidra till preventiva effekter gällande kriminalitet och annan utsatthet. Om nyanlända kvinnor får en starkare roll och etableras in i samhället på ett bättre sätt kommer också deras barn och barnbarn ha bättre möjligheter till integration.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 september 2023 följande.

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen är enligt förvaltningens bedömning djupgående och ringar in de svårigheter i etableringsprocessen som i synnerhet nyanlända kvinnor drabbas av. Förvaltningen ser att de förslag som läggs tydligt kopplar till svårigheterna och har förutsättningar att förbättra för de målgrupper av nyanlända som i dagens läge inte i tillräcklig utsträckning når fram till arbetsmarknaden och når en egen försörjning. Förvaltningen är positiv till samtliga förslag som utredningen lämnar. Några av förslagen har större inflytande på kommunens ansvar.

Utredningen har ett tydligt långsiktigt perspektiv på frågorna vilket inte minst framkommer genom förslagets flexibilitet avseende föräldraskap och den egenmakt som en egen försörjning medför. Målgruppen nyanlända föräldrar, där kvinnor är överrepresenterade i fråga om det huvudsakliga ansvarstagandet för barnen, gagnas enligt förvaltningens bedömning av en fördjupad kartläggning för att se vilka aktiviteter som är relevanta individuellt för att förkorta vägen till arbete eller utbildning. Det medför att anvisning till utbildningsplikten får ske först efter att en fördjupad kartläggning har gjorts. Förvaltningen känner igen de brister till möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden som utredningen tar upp inom det här området, det vill säga att kvinnor är överrepresenterade i gruppen anhöriginvandrare som i dagens läge enbart har tillgång till generella insatser för arbetssökande utöver sfi och samhällsorientering. Inom Stockholms stad finns däremot arbetsnära insatser med subventionerade anställningar inom stockholmsjobb som riktas mot kvinnor. Förvaltningen uppfattar trots det kvinnor som underrepresenterade för dessa typer av insatser, även om det inom staden finns kompensatoriska insatser.

Förvaltningens verksamheter möter dessa kvinnor framför allt vid introduktionsförskolan och i samhällsvägledningen. I dessa kontakter noterar förvaltningen i betydande utsträckning att kvinnorna långsiktigt är och varit beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Förvaltningens uppfattning gällande den ekonomiska effekt som utredningen beskriver, att förlängd tid med etableringsinsatser beräknas avlasta kommunerna kostnader för kompletterande försörjningsstöd, är att detta först kan komma att realiseras på flera års sikt.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag att skapa bättre möjlighet för dessa kvinnor att kombinera föräldraskap med etableringsinsatser genom införandet av en möjlighet att bortse från tid som den nyanlände varit förhindrad att delta i insatser på grund av vård av eget barn som är under 18 månader (den överhoppningsbara tiden

får maximalt uppgå till två år). Förvaltningen är också positiv till förslag om utvidgad målgrupp för etableringsinsatser. Den grupp som idag saknar tillgång till det etableringsstöd som finns för flyktingar och deras anhöriga, det vill säga personer som invandrar (från länder utanför EU/EES) med anknytning till familjemedlem är vanligen kvinnor vilket leder till att dessa får sämre etableringsmöjligheter. De etableringsinsatser som den utvidgade målgruppen därmed skulle få rätt till innebär enligt förvaltningens bedömning också att färre kvinnor på sikt blir hänvisade till att få sin försörjning säkerställd genom sin partner enligt försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd. Genom att anknytningspersonen har ansvar för försörjningen föreslås inte en etableringsersättning på samma nivå för den utvidgade målgruppen. Förvaltningen är positiv till att en lägre ersättning ändå föreslås för att höja incitamentet att delta i etableringsprogrammet. Det här menar förvaltningen ytterligare stärker förutsättningarna för att de lagda förslagen ska leda till tänkta effekter.

Förvaltningen är sammanfattningsvis positiv till lagda förslag och understryker att Arbetsförmedlingens utökade målgruppsansvar vad gäller etableringsprogrammet samt anpassningen med fördjupad kartläggning och arbetsnära insatser kommer leda till ökade möjligheter för fler att etablera sig på arbetsmarknaden. Utredningen beskriver ingående arbetsförmedlingens ansvar för en fördjupad kartläggning, något som förvaltningen tror kan bidra positivt till ökad samverkan såväl övergripande som individnära mellan arbetsförmedlingen och kommunen.

För kommunens del medför utvidgningen av etableringslagens målgrupp behov av att nå ut inte bara till dagens målgrupp utan även den utökade med erbjudande om samhällsorientering och sfi. Förvaltningens bedömning är att de olika aktörerna inom staden har en god struktur för ansvarsfördelningen. Det finns dock behov av att förstärka enhetlig myndighetsinformation men också att arbeta i nära samverkan mellan stadsdelsförvaltningar och IntroStockholm för att hålla i det viktiga motivationsarbetet i den individuella dialogen med personer i målgruppen nyanlända. Utredningen föreslår att samverkan om nyanländas etablering behöver säkerställas i de lokala överenskommelserna som finns mellan arbetsförmedlingen och kommunerna. Inom staden finns lokala överenskommelser mellan arbetsmarknadsförvaltningens Jobbtorg, till vilka stadsdelsförvaltningarna är kopplade, och arbetsförmedlingen. Förvaltningens uppfattning är att detta förslag kan hanteras inom ramen för dessa överenskommelser.

Utredningen föreslår också en författningsreglerad och rutinmässig överföring av uppgifter mellan Migrationsverket och kommunerna för att de senare bättre ska kunna nå ut med information och erbjudande till de som bosätter sig i kommunen. Förvaltningen är positiv till detta och vill enbart lyfta fram det faktum att denna information måste lämnas ut till den förvaltning som ansvarar för kontakten med de inflyttade, något som stadsdelsförvaltningarna har erfarenheter av att ha tappat tillgång till, trots bibehållet ansvar för individerna, när informationstillgången har förts till stadsövergripande organisation och fackförvaltning.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande av Per Rosencrantz (M) m.fl

Delbetänkandet från den 25 maj 2022 undersöker arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor. Syftet är att förbättra deras chanser att bli självförsörjande i samhället. Den 29 juni 2023 tillkom tilläggsdirektiv från den borgerliga regeringen. Utredningen ska nu föreslå nya integrationspolitiska mål som betonar individens ansvar i integrationen och granska incitamenten i etableringsersättningarna. Oavsett analysens utfall ska förslag om avskaffande av vissa ersättningar presenteras.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningsförslag i sin helhet, vilket är glädjande.

Förvaltningen vill däremot lämna synpunkter gällande etableringsersättningen. Förvaltningen ställer sig frågande till om ”den lägre ersättningsnivån om 168 kronor per dag för den utvidgade målgruppen är ett tillräckligt incitament för deltagande i etableringsprogrammet”.

Moderaterna önskar betona vikten av arbetslinjen. Etableringsersättningen är ett villkorat bidrag; om man inte deltar i programmet bör ersättningen inte ges. Incitamentet bör vara att genom utbildning och engagemang sträva efter självförsörjning. Därför är det avgörande att arbete alltid ska vara mer lönsamt än bidrag.

Sverige, och Stockholm, står inför utmaningar kring utanförskap och bristande integration. SOU 2023:24 markerar ett viktigt steg framåt, men omfattande reformer är nödvändiga. Dessa bör inkludera införandet av ett bidragstak, ytterligare skattelättnader på arbete samt att förenkla för arbetsgivare att anställa.